

Nr 306

Av herr Svedberg, Erik, m. fl., om tryckning av beskrivningar
över fornminnen.

(Lika lydande med motion nr 394 i Andra kammaren)

Enligt fornminneslagen av år 1942 är alla fornlämningar i vårt land skyddade. Riksantikvarieämbetet är den centrala myndighet som har att övervaka efterlevnaden av denna lag. Ute i länen representeras ämbetet av landsantikvarierna.

På den ekonomiska karta, som rikets kartverk utarbetat, finns i princip alla ovan mark synliga fornlämningar inlagda. Ännu finns inte denna karta klar för hela landet, och årligen pågår inventeringar ute i terrängen på olika håll i landet. Markeringen på kartan av fornlämningarna är baserad på material insamlat vid dessa inventeringar. De handskrivna inventeringsjournalerna förvaras på riksantikvarieämbetet och finns således inte tryckta.

Markeringarna på ekonomiska kartan redovisar endast förekomsten av fornlämning men ger inga upplysningar om storlek och utbredning i rummet. En tryckt framställning av inventeringsmaterialet skulle således utgöra ett mycket viktigt och användbart komplement till själva kartmaterialet.

Det visar sig att en hel rad länsorgan skulle ha praktisk nytta av att få inventeringsmaterialet tryckt.

Landsantikvarien är på länsplanet riksantikvarieämbetets representant. Det krävs av honom att han skall ha överblick över fornlämningarna i sitt län. Det måste framstå som ganska självklart att det inte går att skaffa sig en överblick över allt detta. Som förhållandena nu är, då ingen beskrivning finns över fornlämningarna, får det anses som en i det närmaste omöjlig uppgift.

Vägförvaltningen har bl. a. till uppgift att planlägga nya vägar. I samband med dessa nya sträckningar berörs fornlämningar. I sitt planeringsarbete har vägförvaltningen tillgång till ekonomiska kartan men inte någon beskrivning av fornlämningarnas art. Det står helt klart att om man redan från början hade tillgång till så fullständigt material som möjligt skulle man undvika onödigt extraarbete och därmed fördyringar.

Lantmäteriet kommer ofta i sitt arbete i kontakt med fornlämningar. Det gäller exempelvis vid avstyckningar för nya byggnadstomter. Detta

gäller även vid större och mera översiktliga planärenden. Även här gäller att det är mycket angeläget att man får med fornlämningarna på ett så tidigt stadium som möjligt i bilden.

Fornlämningarna utgör ett inte oväsentligt »turistiskt kapital», som det är synnerligen viktigt att det kan utnyttjas på ett riktigt sätt. Vad turisten kräver är information om fornlämningarna. Vi saknar nästan helt möjlighet att ge denna information eftersom vi saknar grundmaterial härför.

I skolornas studieplaner finns ett undervisningsämne kallat »hembygds-kunskap». Eleverna skall ges en bild av den förhistoriska utvecklingen i den egna bygden. Förutsättningarna för att kunna ge denna undervisning är mycket bristfälliga. Tidigare kunde lärarna ofta hjälpligt klara denna del av undervisningen beroende på att de hade lokalkännedom. I våra dagar är omflyttningen bland lärarna mycket stor. Man kan inte kräva att de skall besitta kännedom om den bygd där de verkar. För att de över huvud skall kunna klara av undervisningen i hembygds-kunskap krävs att erforderligt lärostoff ställs till förfogande.

Ovan har tagits upp några områden där en beskrivning av fornlämningarna är mycket önskvärd.

Det står helt klart att man genom att få inventeringsmaterialet utgivet i tryck skulle kunna göra betydande besparingar av såväl penningmedel som arbetskraft. En tryckning av detta material skulle därför vara en mycket god investering.

Den 18 februari 1966 har en särskild utredning blivit tillsatt beträffande Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien samt riksantikvarieämbetet.

Det är här visserligen i första hand rent organisatoriska problem, ej tillräckligt penetrerade av en tidigare avslutad utredning, utredningsmannen har att föreslå lösningar till, men då några särskilda direktiv ej meddelats torde nämnda uppgifter om en undersökning av lämpligheten och behovet av tryckning av beskrivningarna av fornminnen och de kostnader det kan föra med sig även kunna inrymmas i det övriga utredningsuppdraget.

Undertecknade föreslår därför,

att 1966 års utredning beträffande Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien samt riksantikvarieämbetet även får i uppgift att utreda möjligheterna och kostnaderna för en tryckning av beskrivningarna över fornminnena för de olika länen i landet.

Stockholm den 25 januari 1967

Erik Svedberg (s)

Annie Wallentheim (s) Rikard Svensson (s)

Helge Karlsson (s)

Thorsten Larsson (cp) Otto Stadling (s)

Bo Skårman (fp)